

Nielegalne niszczenie siedlisk chronionych gatunków – przegląd najważniejszych siedlisk

Aleksandra Pępkowska-Król
Warszawa, 24 lutego 2019 r.

Projekt współfinansowany ze środków
Programu Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020

Art. 2 ustawy o ochronie przyrody

Art. 2. 1. Ochrona przyrody, w rozumieniu ustawy, polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody:

4) siedlisk przyrodniczych;

5) siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów.

Art. 2. Celem ochrony przyrody jest:

4) zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony;

6) utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody.

[Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody](#)

Art. 46 ustawy o ochronie przyrody – ochrona gatunkowa

Art. 46. 1. Ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów.

2. Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

[Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody](#)

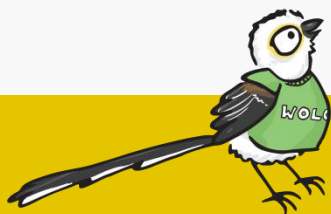

Rozporządzenie ministra środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt

§ 6. 1. W stosunku do dziko występujących zwierząt, należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową, o których mowa w lp. 1–478 i 480–592 w załączniku nr 1 do rozporządzenia oraz w lp. 1–210 w załączniku nr 2 do rozporządzenia, wprowadza się następujące zakazy:

- 7) niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania;
- 8) niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień;
- 9) umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień.

[Rozporządzenie ministra środowiska
w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt przyrody](#)

Przepisy karne – art. 131 ustawy o ochronie przyrody

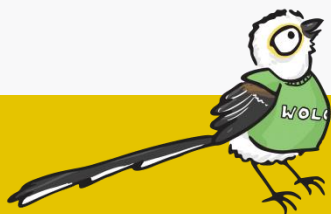
Art. 131. Kto:

13) wbrew przepisom art. 125 zabija zwierzęta, niszczy rośliny lub grzyby lub niszczy siedliska roślin, zwierząt lub grzybów;

14) bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy w stosunku do roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową;

– podlega karze aresztu albo grzywny.

[Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody](#)

Inne ważne akty prawne i orzecznictwo

Ochrona siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (także poza obszarami Natura 2000):

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000. – [PDF](#);
- Wyrok NSA z 18 czerwca 2013 r., sygn. akt II OSK 444/12. – [link](#).

Akty prawa regulujące ochronę konkretnych typów siedlisk:

- Ustawa o lasach – [PDF](#);
- Prawo wodne – [PDF](#);
- Prawo geologiczne i górnicze – [PDF](#).

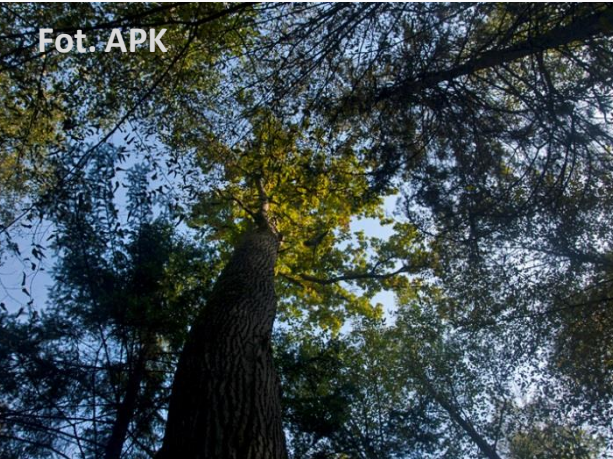
Prawo ochrony środowiska – [PDF](#)

Kodeks karny – [PDF](#)

Siedliska ptaków, na które warto zwracać uwagę

Fot. APK

Fot. M. Kowalewski

Fot. APK

- Siedliska antropogeniczne – budynki, wiadukty, mosty
- Lasy
- Drzewa poza lasami

Siedliska ptaków, na które warto zwracać uwagę

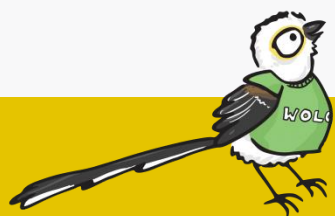
- Rzeki
- Zbiorniki wodne
- Trzcinowiska
- Łąki, torfowiska

Rzeki i zbiorniki wodne

Przykładowe sytuacje mogące stwarzać zagrożenie dla ptaków to:

- niszczenie brzegów,
- rozjeżdżanie den rzek, strumieni,
- zasypywanie,
- osuszanie zbiorników wodnych.

Rzeki

Kanał Strumień (okolice Pacanowa, woj. świętokrzyskie), listopad 2018 r., udrożnienie ciek. Po interwencji TBOP wstrzymano prace, ale potem je kontynuowano z tzw. nadzorem.

Źródło: Maciej Bonk, [Małe rzeki](#)

Rzeki

26 maja 2018 r. – zrzut wody z zapory we Włocławku

Jako członek Koalicji Ratujmy Rzeki
OTOP podjął interwencję w tej sprawie
– wysłał pisma do odpowiednich
instytucji.

Mimo to do zrzutu wody doszło.

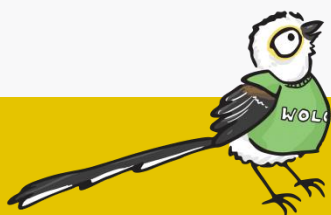
Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa.

**koalicja
ratujmy
rzeki**

Fot. Wiesław Król

Rzeki

Marki, 25maja 2018 r.

OTRZYMUJĄ

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie

FAX 22/ 587 02 02, 22/ 587 02 04 e-mail warszawa@wody.gov.pl

Zarząd Zlewni we Włocławku

FAX 54/ 230 20 34, e-mail zz-wloclawek@wody.gov.pl

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy

FAX 52/ 50 65 667, e-mail kancelaria.bydgoszcz@rdos.gov.pl

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku

FAX 58/ 683 68 03, e-mail kancelaria.gdansk@rdos.gov.pl

Wniosek o bezzwłoczne wstrzymanie planowanego w najbliższym czasie (sobota 26 maja br.) zrzutu wód Wisły z tamy we Włocławku – z uwagi iż spowoduje ono znaczące podwyższenie poziomu wód Wisły Dolnej poniżej wymienionej zapory – przez co zniszczy odbywające się lęgi ptaków w ustanowionym dla nich obszarze specjalnej ochrony ptaków (OSO) sieci Natura 2000 o nazwie „Dolina Dolnej Wisły” (PLB 040003) i wywoła znaczące straty w przedmiotach ochrony tego obszaru.

Rzeki

Grudzień 2018 r, na zlecenie Wód Polskich w ramach „usuwania szkód” po letnim wezbraniu, zniszczono koryto rzeki w obszarze Natura 2000 Dolina Białki oraz w Rezerwacie Przyrody Przełom Białki.

Protesty Koalicji.

**koalicja
ratujemy
rzeki**

Fot. APK

Nielegalne odprowadzanie ścieków do cieków lub zbiorników

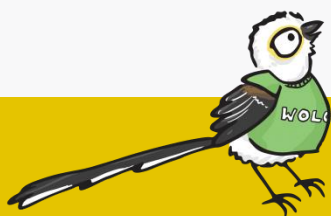
Niemal zawsze zagrożona jest nie tylko przyroda, ale także zdrowie, a nawet życie ludzi!

Zwracamy uwagę na wszelkiego rodzaju ciek (również rowy melioracyjne), zbiorniki wodne oraz tereny podmokłe (np. ols, podmokła łąka).

Jeśli mamy do czynienia ze **ściekami komunalnymi** zastosowanie mają przepisy ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, a jeśli **ścieki przemysłowe** – Prawo ochrony środowiska.

Fot. APK

Nielegalne odprowadzanie ścieków do cieków lub zbiorników

Przykład ścieków przemysłowych w śródpolnym cieku w gminie Nowy Targ (Podhale) w sąsiedztwie obszaru Natura 2000 Torfowiska Orawsko-Nowotarskie.

Informacja o zagrożeniu została przekazana RDOŚ w Krakowie, a następnie przesłana do WIOŚ, RDOŚ oraz właściwego Urzędu Gminy.

WIOŚ poinformował o sprawie prokuraturę.

Sprawa rozpoczęła się w 2014 r. i najprawdopodobniej nadal trwa proces sądowy w sprawie winnego – właściciela zakładu garbarskiego.

Fot. APK

Wycinanie trzcinowisk

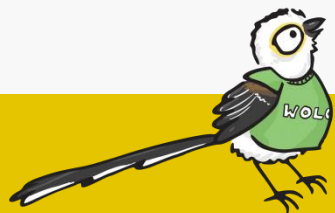
Sama wycinka trzciny nie wymaga żadnej zgody (należy ją traktować podobnie jak koszenie łąk). Niemniej jednak będzie wykroczeniem, jeśli dojdzie do niej w okresie lęgowym ptaków, w miejscu, gdzie lęgną się ptaki.

Szczególną uwagę powinna zwrócić wycinka trzciny od 1 marca do 15 października.

W takiej sytuacji wycinający powinien posiadać ekspertyzę ornitologiczną zaświadczającą, że nie niszczy gniazd i/lub lęgów ptaków.

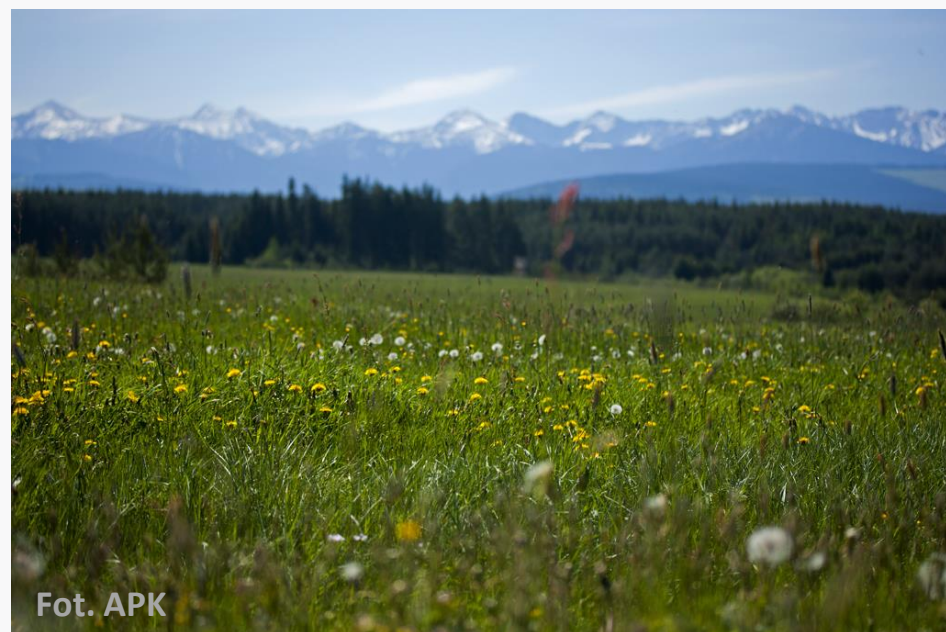
Fot. APK

Łąki, pastwiska, torfowiska

Zasypanie (np. ziemią, gruzem) lub zaoranie łąki lub pastwiska najczęściej nie jest traktowane jako niezgodne z prawem, niemniej jednak może się wiązać z nielegalnym procederem niszczenia siedlisk chronionych gatunków ptaków (ale także wielu innych zwierząt i roślin).

Warte podjęcia interwencji są sytuacje dotyczące łąk położonych w obszarach Natura 2000. Zniszczenie cennego trwałego użytku zielonego podlega karze zawsze, gdy rolnik otrzymuje płatności bezpośrednie i/lub dopłaty rolnośrodowiskowe. Warto również zwrócić uwagę na sytuacje zasypywania lub innej formy niszczenia łąk w sąsiedztwie inwestycji.

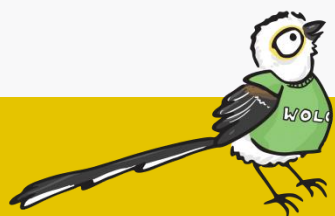
Fot. APK

Łąki

Rok 2014, obszar N2000 Dolina rzeki Gróbkki, zaorana i przekształcona w pole kukurydzy łąka najprawdopodobniej z krwiścigiem lekarskim (siedlisko modraszka telejusa i m. nausitousa).

Fot. dr Joanna Korzeniak

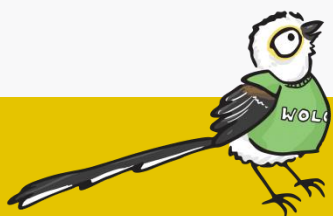
Łąki

Fot. APK

Pomimo sporego „zamieszania” sprawę umorzono, ponieważ nie było wystarczająco mocnych dowodów na istnienie przed zniszczeniem siedliska chronionych gatunków motyli.

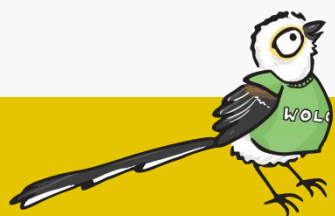
Źródło: dr Joanna Korzeniak, Instytut Ochrony Przyrody PAN

Łąki, pastwiska, torfowiska, bory bagienne

Nielegalna zmiana stosunków wodnych – wykopanie rowu odwadniającego, utworzenie zbiornika wodnego.

Działania takie wymagają pozwoleń wodno-prawnych.

Wypalanie łąk

Dolina Nidy, fot. Witold Ziaja

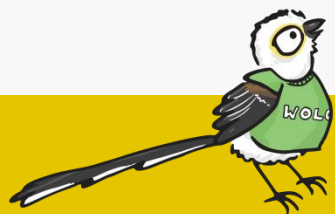

Nielegalne pozyskiwanie kopalin

Pozyskiwanie kopalin bez odpowiedniej koncesji każdorazowo będzie wykroczeniem. Jedynie piasek i żwir mogą być wydobywane na tzw. własny użytek po wcześniejszym zawiadomieniu dyrektora okręgowego urzędu górniczego. Jeśli wydobywanie kopalin wiąże się z niszczeniem siedlisk chronionych gatunków, w tym ptaków, narusza jednocześnie zapisy ustawy o ochronie przyrody.

Szczególną uwagę warto zwrócić na niszczenie kopułek torfowisk wysokich oraz wydobywanie żwiru, piasku i kamieni z koryt rzek.

Zastosowanie mają tu m.in. zapisy ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

Fot. APK

Nielegalne pozyskiwanie kopalin

Fot. APK

Nielegalne pozyskiwanie kopalin

Fot. APK

Nie każda sytuacja związana z niszczeniem siedliska jest nielegalna

Każdorazowo przed podjęciem interwencji (np. wezwaniem policji), jeśli tylko jest to możliwe, warto się upewnić, że rzeczywiście mamy do czynienia z nielegalnym procederem. Można to zrobić poprzez zwrócenie się o okazanie odpowiedniego zezwolenia.

Co jeśli w majestacie prawa dochodzi do niszczenia siedlisk, które jednak powinno zostać uznane za nielegalne. W takich sytuacjach również warto składać skargi – będą to skargi na wydane zezwolenia, doniesienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Jeśli skarga zostanie złożona przed rozpoczęciem inwestycji/działania, które ma doprowadzić do zniszczenia siedliska, może udać się zapobiec szkodzie.

Na zakończenie

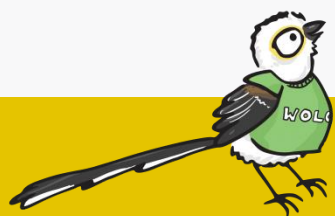
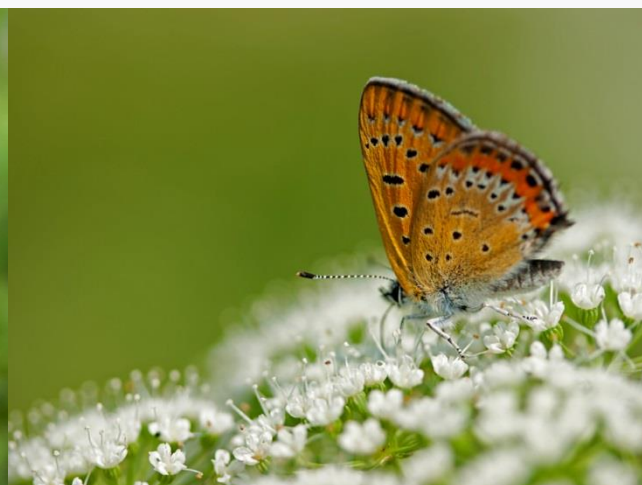
Doświadczenie uczy również, że można zwrócić się z prośbą o wyjaśnienie sytuacji budzącej niepokój lub skargą na zaistniałą lub mającą wystąpić „szkodę” bez powoływania się na akty prawne. Takie interwencje również mogą odnosić zamierzony skutek.

Ważne jednak, by zwrócić się do odpowiedniej instytucji, właściwej dla zaistniałego problemu. Chociaż, jeśli zgłosimy się do nieodpowiedniej instytucji, ta powinna przekazać sprawę „dalej” lub przynajmniej poinformować nas, że nie jest właściwym adresatem zawiadomienia/skargi.

Na zakończenie

Interweniując na rzecz ochrony siedlisk warto pamiętać również o innych niż ptasie argumentach!

WOLONTARIAT WYSOKICH LOTÓW

Dziękuję za uwagę

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków
aleksandra.krol@otop.org.pl

www.otop.org.pl

www.facebook.com/OTOP.BirdlifePolska